

12.04.2017

Enligt sändlista

Hänvisning Särskild utbildningsuppgift

Ärende **Särskilda utbildningsuppgifter från 1 augusti 2018**

Med detta brev informerar undervisnings- och kulturministeriet dem som anordnar gymnasieutbildning om den aktuella regeringspropositionen och reserverar dem möjlighet att ansöka om särskilda utbildningsuppgifter avseende utbildningen som börjar den 1 augusti 2018.

Regeringen har till riksdagen lämnat en proposition (RP 20/2017) med förslag till ändring av lagstiftningen om särskilda utbildningsuppgifter. Regeringens proposition innehöll bland annat förslag till preciserande bestämmelser om beviljande av särskilda utbildningsuppgifter och om finansiering att införa i detta, liksom även om ministeriets befogenheter och kriterierna för beviljande. Den föreslagna utbildningen är avsedd att börja den 1 augusti 2018.

Utgångspunkten för författningsändringarna är att närmare lagstiftning ger beslutsfattningen mer öppenhet och transparens, garanterar de sökande likställdhet bättre än tidigare, klarlägger ställningen för särskilda utbildningsuppgifter i utbildningssystemet samt ger ministeriet mer specifikt begränsade befogenheter vid beslutande om detta. Ändringarna tryggar också den totala finansieringen av särskilda utbildningsuppgifter i fortsättningen samt effektiviserar användningen och allokeringen av den.

Regeringens proposition

Enligt regeringens förslag har en särskild utbildningsuppgift anknytning till prioritering av ett eller flera läroämnen eller studiehelheter. Det är därför nödvändigt att undervisningen kan avvika från den nu gällande timfördelningen på gymnasiet och från grunderna för gymnasiets läroplan. Sådant kan till exempel vara undervisning där färdighets- och konstämnen väsentligen prioriteras i syfte att kombinera genomförandet av gymnasiestudier med utveckling som idrottare eller konstnär. Särskilda utbildningsuppgifter beviljas inte utifrån behovet av undervisning i en enskild sportgren eller ett enskilt instrument. Principiellt kan prioriteringen också beröra andra ämnesshelheter såsom matematiska och naturvetenskapliga ämnen, och språk.

Läroämnesshelheterna ska dock inte vara bundna till ämnen och ämnesshelheter enligt gällande lag och timfördelning, utan prioriteringen kan också allokeras till helheter över ämnesgränserna, till exempel uttrycksförmåga, om anordnandet av undervisningen

kräver att man avviker från de bestämmelser och föreskrifter som gäller för timfördelningar och läroämnena. De studier som prioriteras enligt särskilda utbildningsuppgifter ska i regel omfatta andra än i timfördelningsförordningen föreskrivna riksomfattande kurser. För matematik, naturvetenskaper och språk kan studierna enligt uppgiften delvis även omfatta riksomfattande kurser. En särskild utbildningsuppgift kan också ha anknytning till anordnande av utbildning med sikte på en examen på motsvarande nivå som studentexamen. Bestämmelserna om examina på motsvarande nivå som studentexamen finns i lagen om anordnande av studentexamen (672/2005) där det i 17 § föreskrivs att International Baccalaureate-examen och Reifeprüfung-examen ger samma rättigheter som en examen enligt 18 § i gymnasielagen och denna lag.

Enligt regeringspropositionen innebär en särskild utbildningsuppgift uttryckligen tillstånd att avvika från 7 § och 10 § i gymnasielagen när det är fråga om bestämmelserna om timfördelningen och undervisningens innehåll. Annan prioritering av läroämnena eller ämneshelheter är inte en särskild utbildningsuppgift såsom avses i gymnasielagen. I fortsättningen har således till exempel universitetens övningskolor på grund av övningsundervisningen som ges i dem inte längre särskilda utbildningsuppgifter såsom avses i denna lag. Den undervisningspraktik med anknytning till lärarutbildningen vid universitet som anordnas i skolor samt utvecklingen av lärarutbildningen är framdeles dock ett annat tillståndsvillkor såsom avses i gymnasielagen. Universiteten kan fortfarande även beviljas tillstånd att anordna undervisning enligt en särskild utbildningsuppgift såsom avses i lagen, till exempel utbildning med sikte på att avlägga IB-examen, om ett lagstadgat behov av utbildningen kan påvisas och övriga förutsättningar och utbildningens anordnande kräver undantag från de ovan nämnda paragraferna. Med stöd av bestämmelsen kan man inte bevilja tillstånd att avvika från enbart föreskrifter som omfattas av läroplanens grunder, utan undantaget ska alltid ha anknytning till behov att avvika från de läroämnena som föreskrivits alla gemensamt eller från gymnasiet timfördelning.

Enligt regeringens förslag införs det i 12 § i gymnasiet timfördelningsförordning begränsningar (särbestämmelse om utbildning som ges av utbildningsanordnare med särskild utbildningsuppgift) så att timfördelningsundantag bara gäller för timfördelningen i 8 § eller 9 § i förordningen, dvs. timfördelningen i gymnasiet för ungdomar. Syftet är inte att utvidga timfördelningsundantaget avseende särskilda utbildningsuppgifter till att omfatta timfördelningen inom gymnasieutbildningen för vuxna.

Enligt regeringspropositionen kräver beviljande av en särskild utbildningsuppgift utöver de allmänna förutsättningar för beviljande som föreskrivs i 4 § i 1 mom. i gymnasielagen även ett särskilt behov av att anordna utbildning där man avviker från såväl gällande innehåll i undervisningen, timfördelningen som läroplanens grunder.

I propositionen avses med särskilt utbildningsbehov ett kompetens- och bildningsbehov att anordna utbildning som framträder riksomfattande, där man i utbildningen kan avvika från gällande bestämmelser och föreskrifter om timfördelningen. Utbildningen kan samtidigt också bemöta regionala särbehov av utbildning. På grund av det riksomfattande utbildningsbehovet ska tillgången på utbildningen vara tillräckligt omfattande. Avsikten är också att se till att även svenskspråkig gymnasieundervisning med särskild uppgift erbjuds. Behovet kan vara elevinriktat, varvid specialintresserade eller särskilt begåvade erbjuds bättre möjligheter än tidigare så att de kan utveckla sitt kunnande, sina kunskaper och sina färdigheter och samordna kraven kring gymnasiestudier och specialintressen. I bästa fall ger sammanpassningen av studierna eleverna möjlighet att skapa grunder för en dubbelkarriär. Det kan samtidigt finnas ett

allmänt, riksomfattande utbildningsbehov av att främja och trygga utvecklingen av ett visst specialkunnande, såsom att stärka det nationella språkförrådet.

Behovet av utbildning enligt en särskild utbildningsuppgift kan uttryckas som efterfrågan på utbildningen i fråga, till exempel i antalet förstahandssökande och ett vidsträckt område för elevansökningar, graden av de sökandes intresse, begåvning och målinriktning, samt till följd av den särskilda uppgiftens karaktär ett behov av betydande tidsmässiga ytterligare resurser för den aktuella utbildningen liksom även mer individuella och smidiga studievägar inom gymnasieundervisningen. Ett behov av en särskild utbildningsuppgift påvisas inte av till exempel viljetillståndet inom en enskild sportgren eller hos dem som använder ett enskilt instrument utan det ska i regel framträda som ett mer vidsträckt behov av den aktuella undervisningsprioriteringen.

Yrkesmässiga och ekonomiska förutsättningar granskas ur perspektivet för skötseln av den särskilda utbildningsuppgiften. Yrkesmässiga förutsättningar indikeras till exempel av antalet lärare och deras utbildning, personalutvecklingen samt tillräckligheten av nödvändig personal för genomförande av en eventuell annan särskild uppgift. Lokalerna och utrustningarna ska vara tillräckliga och lämpliga med tanke på genomförandet av den särskilda utbildningsuppgiften.

Den särskilda utbildningsuppgiften ska vara starkt beaktad i läroplanen, övriga planer, utvecklingsstrategier och verksamhetskulturen. En utbildningsanordnare som får en särskild uppgift ska ha beredskaper och verksamhetsstrukturer för samarbete med till exempel högskolor, organisationer och motsvarande aktörer. För de ekonomiska förutsättningarna krävs det förmåga att hantera uppgiften över ett längre tidsintervall. Utvärderingen av detta påverkas exempelvis av utbildningsanordnarens soliditet men likaså av de beräknade kostnaderna för den särskilda utbildningsuppgiften och av utbildningsanordnarens vilja och beredskap att allokera resurser till uppgiften. Även verksamhetens effekter kan anses beskriva yrkesmässiga förutsättningar. För effekterna kan man med hänsyn till skillnaderna mellan särskilda uppgifter bedöma till exempel vilken framgång under studietiden de som studerar enligt en särskild uppgift har i olika tävlingar och jämförelser, hur de klarar av och lyckas med gymnasiestudierna samt hur de uppsöker och tillträder studier och yrken med anknytning till uppgiftens bransch.

Enligt regeringspropositionen är utgångspunkten för beviljande av en riksomfattande utvecklingsuppgift att ett riksomfattande utvecklingsbehov av undervisningsprioriteringen i fråga finns och att aktören har förutsättningar och beredskaper att vara riksomfattande utvecklare av sin undervisningsprioritering. Detta beviljande kräver att de förutsättningar som föreskrivs för den särskilda utbildningsuppgiften uppfylls, vilket principiellt uttrycks av samma faktorer som framfördes ovan i motiveringarna för särskilda utbildningsuppgifter. Av mottagaren av en riksomfattande utvecklingsuppgift kan också krävas ett omfattande och mångsidigt undervisningsutbud enligt den särskilda utbildningsuppgiften. Samarbetsnätverkens omfattning och utvecklingsverksamhetens riksomfattande betydelse och inverkan för andra utbildningsanordnare prioriteras i förutsättningarna för beviljandet av utvecklingsuppgiften.

Regeringens proposition innehåller också förslag till ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, vad gäller finansieringen av särskilda utbildningsuppgifter.

Kriterier att stadgas genom förordning

Genom förordning av statsrådet stadgas närmare om beviljande av särskilda utbildningsuppgifter och om riksomfattande utvecklingsuppgifter. Enligt utkastet till förordningen kan man vid beviljande av en särskild utbildningsuppgift såsom avses i 4 a § 1 mom. i gymnasielagen beakta följande:

- 1) det riksomfattande utbildnings- och bildningsbehovet att främja särskilt kunnande och trygga nationella kompetensreserver,
- 2) ansökan till utbildningen, studerandenas behov att kombinera gymnasieutbildning med stark specialisering eller med specialintressen, och behov att bygga individuella studievägar,
- 3) undervisningsutbudet enligt den särskilda utbildningsuppgiften, sökandens samarbetsnätverk och verksamhetens effekt,
- 4) personalens kompetens, speciella kompetens och tillräcklighet, lämpligheten av lokaler, utrustningar och undervisningsplaner, verksamhetens utveckling och studerandenas möjligheter att delta i och påverka hur undervisningen och utbildningen utvecklas, sökanden beredskap för att allokera resurser till att sköta den särskilda utbildningsuppgiften, och
- 5) övriga eventuella, för den ansökta särskilda utbildningsuppgiften väsentliga faktorer.

Förutom vad som nämns i 1 mom. ovan kan man vid beviljande av en riksomfattande utvecklingsuppgift såsom avses i 4 a § 1 mom. i gymnasielagen även beakta följande:

- 1) det riksomfattande utvecklingsbehovet av undervisningsprioritering enligt den särskilda utbildningsuppgiften, sökandens förutsättningar och beredskaper för att verka som riksomfattande utvecklare av sin undervisningsprioritering,
- 2) utvecklingsverksamhetens riksomfattande betydelse och verkningar, och övriga faktorer av betydelse för utvecklingen.

Utvecklingsuppgiften i 2 mom. ovan kan omfatta följande:

- 1) skyldighet utöver den egna verksamheten att även utveckla och sprida undervisning enligt den särskilda utbildningsuppgiftens undervisningsprioritering, personalens pedagogiska förmåga, undervisningsarrangemang, verksamhetsmodeller och kompetens nationellt, och
- 2) skyldighet att utveckla och främja samarbete mellan utbildningsanordnarna och andra aktörer inom branschen för den särskilda utbildningsuppgiften.

Ansökan om särskild utbildningsuppgift

Undervisnings- och kulturministeriet och ger utbildningsanordnare möjlighet att ansöka om särskilda utbildningsuppgifter senast den 17 maj 2017, avseende de särskilda utbildningsuppgifter som inleds den 1 augusti 2018. Besluten om ansökningarna fattas på hösten 2017 utifrån de nya författningarna, om riksdagen godkänner regeringens proposition.

Utbildningsanordnare kan med en ansökan ansöka om flera uppgifter. Då ska sökanden fylla i ansökningsblanketterna skilt för respektive särskilda utbildningsuppgift om vilken denne ansöker. I sin ansökan ska sökanden ange huruvida hen utöver prioritering av en särskild utbildningsuppgift och undantag från timfördelningen även ansöker om en riksomfattande utvecklingsuppgift.

Beredningen av beslutet omfattar en bedömning av ansökningarna som utförs av en aktör utanför ministeriet. Vid bedömningen tas även hänsyn till olika aktörsparters synpunkter på de kvalitativa och kvantitativa behoven av de särskilda utbildningsuppgifterna.

För internationella examina bestäms undantagen från timfördelningen i hög grad på basis av examina i fråga. För övriga examina följer undantagen från timfördelningen i regel de undantag som nu tillämpas. Enligt dem har studerande som genomför minst 12 studiekurser, vilka följer en särskild utbildningsuppgift och fastställts i läroanstaltens läroplan, rätt att minska antalet obligatoriska kurser enligt 9 § i statsrådets förordning (942/2014) med åtta kurser. De studerande ska dock avlägga minst hälften av de obligatoriska kurserna i gymnasiet alla obligatoriska läroämnen. Kurserna enligt särskilda utbildningsuppgifter ska vara andra än de obligatoriska och riksomfattande fördjupande kurser som fastställts i läroplanens grunder. För språk samt matematiska och naturvetenskapliga ämnen med stort antal obligatoriska och riksomfattande kurser har det krävts aningen färre av kurserna ovan.

Ansökan görs i den bifogade ansökningsblanketten. Personen som noteras som undertecknare av ansökan ska ha rätt att teckna firma för utbildningsanordnaren. Ansökan skickas till undervisnings- och kulturministeriets registratörskontors följande adress: PB 29, 00023 STATSRÅDET **före den 17 maj 2017**.

Ansökningsprocessen kan genomföras och besluten fattas enligt beskrivningen, ifall riksdagen godkänner regeringspropositionen RP 20/2017 rd.

Detta meddelande och en länk till ansökningsblanketterna finns på undervisnings- och kulturministeriets webbplats <http://www.minedu.fi/sv/sarskild-utbildningsuppgift>.

Enligt förordningen om undervisnings- och kulturministeriets avgiftsbelagda prestationer (688/2015) är beslutet om ansökan om ändring av tillståndet att ordna utbildning avgiftsbelagt (1 220 euro).

Mer information ges av undervisningsråd Heikki Blom (tfn +358 29 533 0074, e-post: heikki.blom@minedu.fi)

Överdirektör

Eeva-Riitta Pirhonen

Undervisningsråd

Heikki Blom

Bilagor Bilaga 1 Regeringens proposition
Bilaga 2 Ansökningsblankett

Sändlista Anordnare av gymnasieutbildning

För kännedom

Undervisnings- ja kulturminister Sanni Grahn-Laasonen

Specialmedarbetare Matias Marttinen
Specialmedarbetare Heikki Uusitalo
Kanslichef Anita Lehikoinen
Utbildningsstyrelsen
Studentexamensnämnden
Nationella centret för utbildningsutvärdering NCU
Finlands Kommunförbund
Kommunala arbetsmarknadsverket
Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ
Opetus- ja sivistystoimen asiantuntijat OPSIA ry.
Privatskolornas Förbund rf.
Suomen Rehtorit ry. - Finlands Rektorer rf.
Suomen Lukiolaisten Liitto ry.
Studiehandledarna i Finland rf.
Pro Lukio ry.
Suomen opinto-ohjaajat ry.
Pro Lukio ry.